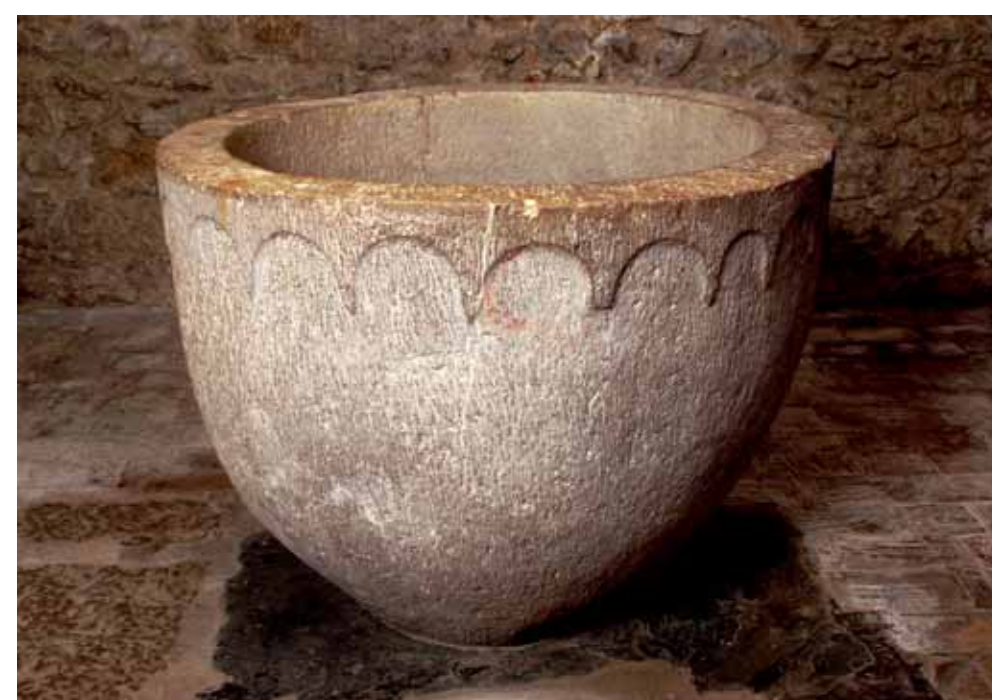

L'ESGLÉSIA EMPORITANA MEDIEVAL

Inscripció funerària del sagristà Guillem de Palol, mort el 22-12-1248, actualment encastada a la façana de l'església de Sant Martí d'Empúries i que esmenta les reformes efectuades a l'església d'Empúries en el segle XIII.

Pila baptismal dels segles XII-XIII conservada a l'interior de l'església actual de Sant Martí d'Empúries.

L'església de Santa Reparada de Cinc Claus es mantingué en funcionament al llarg de l'època medieval.

Interior de l'església de Santa Margarida d'Empúries, al turó d'Empúries, la qual manté el culte fins a l'època moderna.

El trasllat del comtat emporità a Castelló d'Empúries, segurament en època del comte Ponç I (1040-1078), va determinar el futur de Sant Martí d'Empúries. La pèrdua de la capitalitat va significar una davallada en la seva importància política i econòmica i la vila va acabar per convertir-se en una plaça fortificada dependent de Castelló.

Tenim poques evidències sobre la configuració urbana de l'antiga ciutat i sobre els edificis relacionats amb la parròquia de Sant Martí. És segur que l'església dedicada a sant Martí continuava dempeus i que a la primera meitat del segle XIII el seu sagristà, Guillem de Palol, emprengué un seguit de reformes, fet que coneixem gràcies a una inscripció avui conservada a la part

superior de la porta principal del temple parroquial. Sabem que aquest sagristà, que morí el 22 de desembre de 1248, va fer construir un campanar, una volta, un sostre i un nou paviment per a l'església, a banda de donar un camp i un breviari als béns de la parròquia.

Durant aquesta època, com succeí en segles anteriors, fora del nucli urbà d'Empúries es constata la continuïtat de diversos edificis de culte relacionats amb els assentaments rurals de l'entorn de la ciutat: l'església de Santa Reparada de Cinc Claus, la de Santa Margarida, la de Sant Vicenç i la de Santa Maria de Vilanera, un monestir de monges benedictines fundat l'any 1328 al turó del mateix nom, molt a prop d'Empúries.

EL CRISTIANISME A EMPÚRIES: DELS ORÍGENS A L'ESGLÉSIA ACTUAL

EL TEMPLE DE SANT MARTÍ: DEL SEGLE XVI FINS A L'ACTUALITAT

Làpida conservada en el timpà del temple de Sant Martí que recorda l'inici de les obres de construcció de l'església parroquial el dia de santa Margarida del 1507.

Vista general del temple parroquial de Sant Martí d'Empúries, magnífic exemple d'arquitectura gòtica tardana de principis del segle XVI.

A inicis del segle XVI, i segurament a causa de les destruccions produïdes durant els setges que va patir la vila els anys 1467 i 1468 per les tropes del rei Joan II d'Aragó, primerament, i les del duc de Lorena, posteriorment, la comunitat emporitana va emprendre la construcció d'un nou temple parroquial. Gràcies a la làpida conservada a la façana del temple actual sabem que la primera pedra d'aquest nou edifici fou posada l'any 1507 sota els auspicis de Joan Pascol, molt probablement cònsol d'Empúries.

El resultat d'aquella empresa fou un magnífic exemple de l'arquitectura religiosa d'estil gòtic tardà, de planta rectangular, d'una sola nau i amb una capçalera de forma poligonal a l'exterior. La façana, feta amb aparell de carreuada, és coronada per pilastres quadrangulars, i es completa amb una bella rosassa i una porta d'accés d'arcs apuntats. L'interior de la nau del temple està cobert amb volta de creueria, a l'igual que la del presbiteri, separades ambdues per un arc triomfal. El temple té un cor d'arc rebaixat amb decoració esculpida a les impostes, en una de les quals consta la data de 1538, versem-

Perspectiva general de la nau central del temple de Sant Martí.

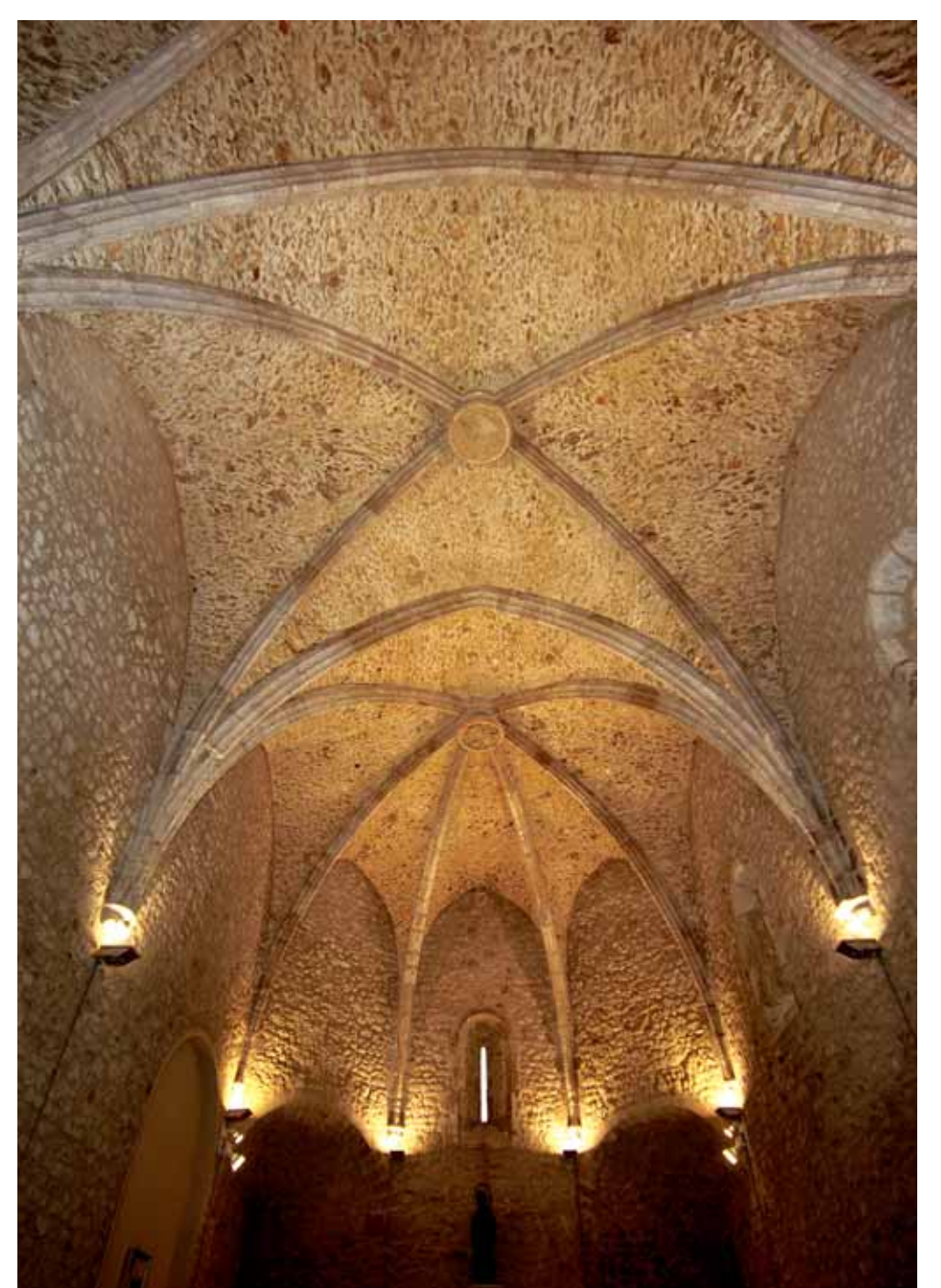
blantment l'any de l'acabament de les obres.

L'estructura bàsica de l'edifici s'ha mantingut pràcticament intacta fins als nostres dies, exceptuant dos petits afegitons del segle XVIII: la construcció d'una sagristia (1744) i la capella de l'actual baptisteri.

En els darrers anys s'han portat a terme diverses obres de rehabilitació del conjunt i del seu entorn que han permès recuperar l'esplendor original del temple.

Clau de volta del presbiteri, policromada, en què es representa Sant Martí, patró de la parròquia, damunt del seu cavall partint la seva capa amb un pobre.

La nau central del temple i la del presbiteri estan cobertes per magnífiques voltes de creueria.

EL CRISTIANISME A EMPÚRIES: DELS ORÍGENS A L'ESGLÉSIA ACTUAL

LA PARRÒQUIA DE SANT MARTÍ. SEGLES XVI-XIX

L'actual església parroquial de l'Escal es començà a bastir a inicis del segle XVIII i les obres no finalitzaren fins a l'any 1761.

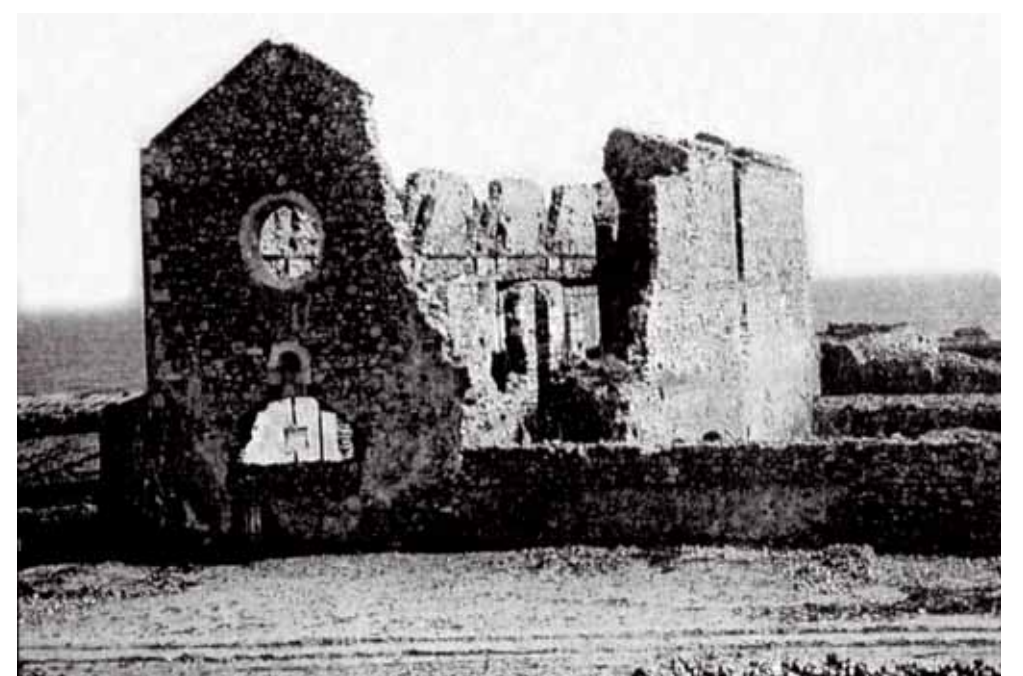
Gairebé no tenim informació sobre la vida de la parròquia emporitana amb anterioritat a la construcció del nou temple parroquial a inicis del segle XVI. Gràcies a alguns documents dels segles XIII al XV coneixem els noms d'alguns dels temples que depenien i estaven adscrits a la parròquia d'Empúries: l'església i el terme de Cinc Claus; la capella de Sant Eusebi; l'església de Santa Margarida; la capella de Sant Salvador; l'església de Sant

Vicenç; i el monestir de monjos servites al voltant de la capella de Santa Maria de Gràcia.

A partir del segle XVI, i sobretot del XVII, l'important creixement del nucli mariner de l'Escal comportà que aquesta localitat aconseguís la capitalitat del terme municipal l'any 1766. Posteriorment, el 2 de desembre de 1777, l'església (construïda durant la primera meitat del segle XVIII) i la parròquia de Sant Pere de l'Escal, de recent

A partir de 1777, amb la segregació parroquial de L'Escal, la localitat de Sant Martí esdevingué el principal nucli habitat de l'antiga parròquia emporitana.

Vista de l'antic monestir dels monjos servites a la Neàpolis d'Empúries a principis del segle XX. Aquest edifici, bastit a partir de 1606, fou abandonat el 1835 i actualment acull el MAC-Empúries.

constituïció, es segregaren de Sant Martí d'Empúries.

Amb la desmembració de l'antic terme municipal i la posterior separació de les parròquies de Sant Pere, a l'Escal, i de Sant Martí, a Empúries, la vida parroquial a l'antiga vila emporitana durant el segle XIX va quedar restringida als habitants de l'antic nucli urbà i dels veïnats més propers (Les Corts i Cinc Claus), mentre que la nova parròquia escalenca acabà per assimilar el nucli de població que havia nascut entorn de l'antic barri de pescadors.

Restes del castell medieval i l'església de Sant Martí en una imatge d'inicis del segle XX.

Vista dels diferents enterraments de l'antic cementiri parroquial, localitzats l'any 1995, davant de la façana de Sant Martí.

EL CRISTIANISME A EMPÚRIES: DELS ORÍGENS A L'ESGLÉSIA ACTUAL

LA PARRÒQUIA DE SANT MARTÍ. SEGLES XX-XXI

Perspectiva de la vil·la de Sant Martí i del moll hel·lenístic en una retrospectiva de principis del segle XX.

Anualment, durant la diada de sant Martí, el dia 11 de novembre, se celebra un aplec que aplegava nombrosos habitants de la vila i de L'Escala.

Sant Martí era, a principis del segle XX, un petit nucli que depenia de l'Escala amb una població bàsicament dedicada a les activitats agrícoles. La parròquia, amb els rectors al capdavant i amb l'epicentre de culte a Sant Martí, va mantenir les seves celebracions litúrgiques i populars pròpies, en què participaven els habitants del poble, els de l'Escala i els dels pobles de la rodalia.

El període de la Guerra Civil (1936-1939) deixà la seva

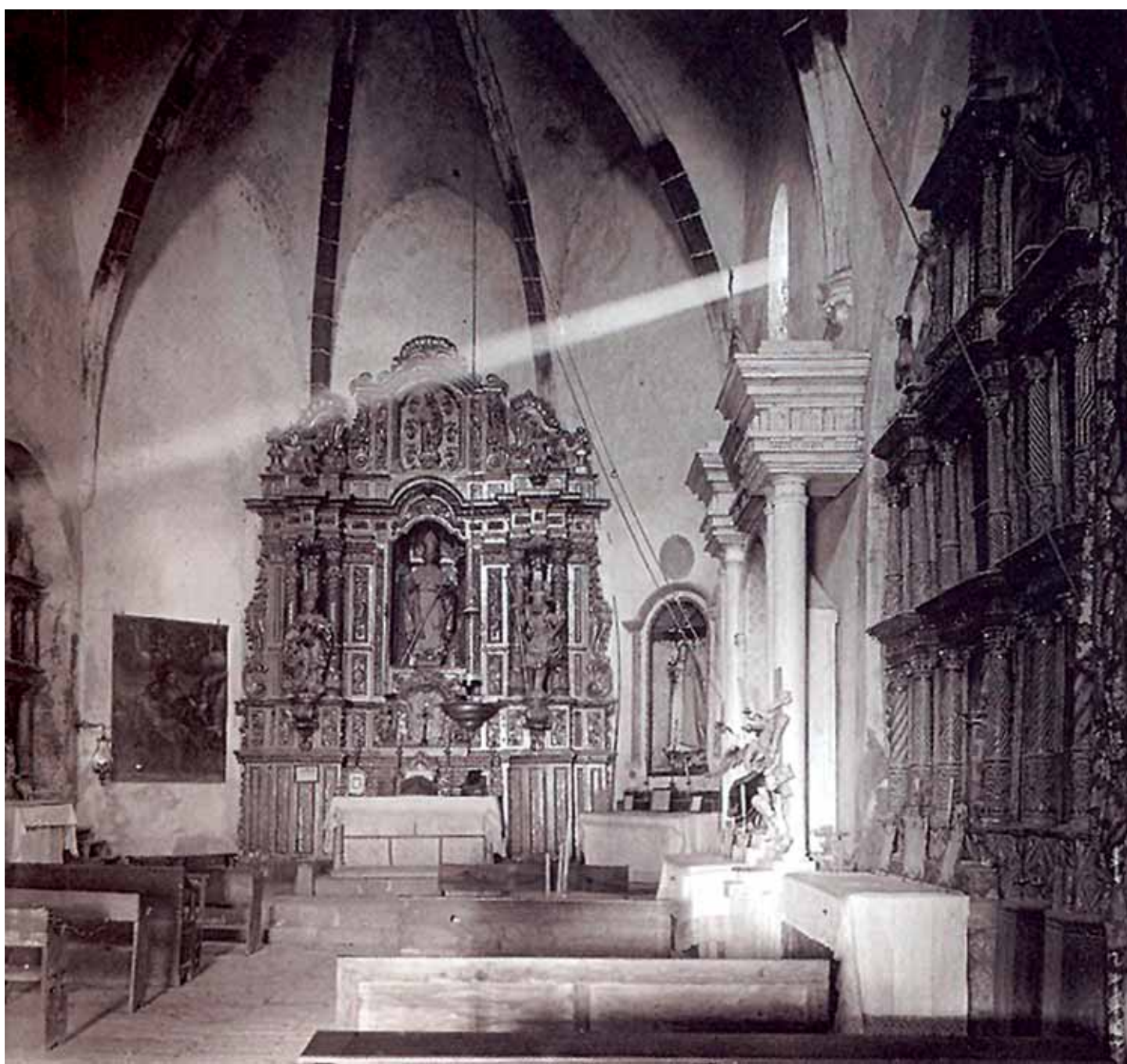

Sant Martí de Tours, el patró de la parròquia des de temps immemorials, en una imatge que presideix l'actual altar major de l'església.

empremta a la població i al temple, que patí importants destruccions com la crema de la majoria de retaules, imatges i ornaments d'origen plurisecular, dels altars i retaules del Roser, de Sant Pelegrí, de la Puríssima, l'altar Major i els que estaven dedicats als sants Pere i Antoni.

D'ençà la segona meitat del segle XX i fins a l'actualitat la població d'Empúries va sofrir una important transformació amb el desenvolupament de les activitats econòmiques relacionades amb el turisme, fins a convertir Sant Martí en una localitat de referència dins del marc del turisme vacacional i cultural de la Costa Brava.

Actualment, la parròquia, hereva d'una història mil·lenària, segueix treballant per mantenir la seva identitat i la seva fidelitat envers els habitants de Sant Martí, concretada en una intensa i constant tasca pastoral portada a terme pels seus rectors i amb la col·laboració de tota la comunitat emporitana.

Interior de l'església parroquial de Sant Martí, presidida per l'altar major de Sant Martí, en una imatge anterior a l'any 1936.

Vista aèria de Sant Martí, amb el temple parroquial al centre.

EL CRISTIANISME A EMPÚRIES: DELS ORÍGENS A L'ESGLÉSIA ACTUAL